

Sürdürülebilir Ekoturizmin Önemi: Serçin Örneği

The Importance of Sustainable Ecotourism: The Serçin Example

Burçak Akıncı Ekiztepe / Dr. 

Milli Eğitim Bakanlığı,

burcakakinciekiztepe@gmail.com

Özet

Günümüzde bireylerin ve toplumların çevre ile ilişkilerini sürdürülebilirlik ilkeleri çerçevesinde yönetmemesine bağlı olarak mevcut dengenin bozulma eğiliminin hızlandığı görülmektedir. Son yılların kontrolsüz, düşüncesiz, sorumsuz tüketim anlayışı hem mevcut düzenin sürdürülebilirliğinin azalmasına sebep olmakta hem de doğanın koruma kullanma dengesinin gözetilmesini gerektirmektedir. Bu bağlamda yerel yönetimlerin sorumluluk alanlarındaki yörelerin ekolojik dengesinin korunmasına yönelik çabaları, yerel kalkınmaya katkı sağlama yönündedir.

Bu çalışmanın amacı, Serçin Ekoturizm Merkezi'nin yerel yönetimlerin sorumluluk alanında olan yörelerin sürdürülebilir ekoturizm uygulamalarına örnek oluşturduğunu ortaya çıkartmaktır. Çalışmada Serçin Ekoturizm Merkezi'nin uygulamalarına yönelik yeni bakış açısı kazanmak ve Merkezle ilgili derinleşme ve ayrıntılı bilgi edinmek amacıyla nitel araştırma yöntemi; nitel araştırma deseni olarak ise fenomenoloji (olgu bilim) kullanılmıştır. Veriler toplanırken Aydın Büyükşehir Belediyesi Kırsal Kalkınma Projeleri, T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı T.C. Güney Ege Kalkınma Ajansı Söke Ekoturizm Hedef Pazar Analizi, Ekosistemi Koruma ve Doğa Sevenler Derneği (EKODOSD) ile ilgili basılı yayınlar doküman analizi yöntemi ile taranmış, ayrıca gözlem ve görüşme tekniklerine başvurulmuştur. Görüşmeler Serçin Ekoturizm Proje Sorumlusuyla yüz yüze yapılmıştır. Araştırmanın evrenini Bafa Gölü Rekreasyon Alanı Projesi kapsamında hayata geçirilen Serçin Ekoturizm Merkezi, örneklemini ise Serçin Ekoturizm Proje Birimi oluşturmaktadır. Yapılan çalışmanın sonucunda yerel yönetimlerin sorumluluk alanında bulunan tüm yörelerin mevcut turistik arz değerlerinin özel sektör, yöre halkı, ziyaretçiler, STK'lar ve diğer paydaşlarla koordineli bir şekilde planlı çabalarla ön plana çıkartılmasının önemli olduğu anlaşılmıştır. Araştırmanın çıktısı ise bilinçli benzer uygulamaların yörelerin ekolojik

dengelerinin sürdürülebilirliğine katkı sağlayacağı ve yöre halkının yerelde kalarak girişimcilik ruhunu aktif hale getireceği olmuştur.

Anahtar Kelimeler: Ekoturizm, Sürdürülebilirlik, Serçin.

Jel Kodu: Q01,Q56, Z32

Abstract

Nowadays, it is seen that the tendency of deterioration of the existing ecological balance has accelerated due to the inability of individuals and societies to manage their relations with the environment within the framework of sustainability principles. The uncontrolled, thoughtless, irresponsible consumption approach of recent years both causes the sustainability of the current order to decrease and requires the protection and use balance of nature.

The aim of this study is to reveal that Serçin Ecotourism Center sets an example for sustainable ecotourism practices of the regions under the responsibility of local governments. In the study, qualitative research method in order to gain a new perspective on the practices of Serçin Ecotourism Center and to obtain in-depth and detailed information about the Center; Phenomenology (phenomenology) was used as a qualitative research design. While collecting the data, Aydın Metropolitan Municipality Rural Development Projects, T.C. Ministry of Industry and Technology T.R. Printed publications related to South Aegean Development Agency Söke Ecotourism Target Market Analysis (2022), Ecosystem Conservation and Nature Lovers Association (EKODOSD) were scanned with document analysis, and also observation and interview techniques were applied. The interviews were made face to face with Serçin Ecotourism Project Manager. The universe of the research is Serçin Ecotourism Center, which was implemented within the scope of the Bafa Lake Recreation Area

Project, and the sample is Serçin Ecotourism Project Unit. As a result of the study, it has been understood that it is important to bring the current touristic supply values of all regions within the responsibility area of local governments to the forefront with planned efforts in coordination with the private sector, local people, visitors, NGOs and other stakeholders. The output of the research is that conscious similar practices will contribute to the sustainability of the ecological balance of the regions and that the local people will stay local and activate the entrepreneurial spirit.

Keywords: Ecotourism, Sustainability, Serçin.

Jel Codes: Q01, Q56, Z32

Giriş

Ürün ve hizmet odaklı bir sektör olan turizm, ülkelerin ekonomik büyümelerini ve kalkınmalarını az bir çaba ile gerçekleştirmede (Dede ve Güremen, 2010: 2; Mulyana, 2021: 36) önemli bir paya sahiptir. Turizmin ekonomi ve toplum üzerinde yoksulluğun azaltılması, yerel halkın ve özellikle gençlerin istihdamının sağlanması, yerinde ihracatı güçlendirmesi ve milli gelir dağılımının daha dengeli bir hale getirilmesi için ekonomik bir kurtarıcı olduğu kabul edilmektedir (Javier ve Elazigue, 2011). Aynı zamanda çevrenin ve doğal kaynakların korunması gibi faydalar sağladığından turizm sektörü devletlerin odak çalışma konularında yer almaktadır (Baş vd., 2007: 1).

Turizmin dünyanın en büyük ve en hızlı büyüyen ekonomik sektörlerinden birisi haline gelebilmesi için sektörde sürekli gelişme ve çeşitlenme sağlanması gerektiği düşünülmektedir (Krukowska ve Haponiuk, 2017: 169). Turizm geliştirme süreci ve farklı dinamikleri ekoturizm, sürdürülebilir turizm, yeşil turizm ve rejeneratif turizm olarak nitelendirilen belirli bir hedef bölge için planlanan alternatif veya tamamlayıcı turizm türleri etrafında şekillenmektedir (Baloch vd., 2022: 3). Sürdürülebilir ekoturizm temelli kentsel gelişim, dünyanın çeşitli bölgelerinde görülmekte, kitle turizminin sebep olduğu yıkıcı etkilerin olumlu değerlere dönüştürülmesi hususunda yerel yönetimlerin kritik önemi burada ortaya çıkmaktadır (Mallick vd., 2020: 8).

Dünya genelinde neredeyse tamamen özel sektörün işletme egemenliğinde olduğunu söyleyebileceğimiz turizm, gündemden düşmeyen sürdürülebilirlik, küreselleşme ve alternatif turizm konuları bağlamında hem planlar hazırlayarak uygulama çerçevesinde hem de stratejiler belirleyerek hayata geçirme noktasında tedbir alabilecek mekanizmalara ihtiyaç duymaktadır. Bu bağlamda merkezi otoritelerin ve yerel yönetimlerin gittikçe artan öneme sahip rolleri ve sorumlulukları olduğu dikkat çekmektedir (Dede ve Güremen, 2010: 3). Çünkü yerel yönetimler turizmin gelişiminin yöre halkına sağlayabileceği faydaların maksimize edilmesini etkileyen pazarlama, bilgi

hizmetleri, eğitim, kamu özel sektör işbirliği yoluyla danışmanlık gibi çeşitli özellikler üzerinde kontrole sahiptir (Bhuiyan vd., 2011: 557).

Yerel yönetimlerin temsil ettikleri turistik cazibe merkezlerinin imajının güçlendirilmesi; bu çekim merkezlerine yönelik turizm mevzuatının düzenlenmesi; turizmin teşvik edilmesi; yerel turizm politikalarının geliştirilmesi, uygulanması; arazi kullanımının planlanmasının üstlenilmesi; alt yapı, planlama, çevre ve sağlık konularının yönetilmesi; yöreyi bütünsel olarak dünyaya tanıtım çalışmalarının sorumluluğunun farkında olunması koordinasyonları ile ilgili etkili olduğunu vurgulayan birçok örnek çalışma bulunmaktadır (Dinica, 2009; Briedenhan, 2007; Ruhanen, 2013; Brokaj, 2014; Nguyen, 2016).

Doğal kaynaklara dayalı gelişim gösterirken bir yandan da doğal kaynakları tüketen özellik gösteren turizm sektörü, artan çevre sorunları farkındalığı nedeniyle sürdürülebilirlik tartışmalarına konu oluşturmaktadır. DTÖ'nün 2010 yılında turizme yönelik yaptığı sürdürülebilirlik vurgusuyla yerel yönetimlerin turizmin sürdürülebilirliğine katkısının ne şekilde olabileceği eksenine doğru bir yönelim oluşmuştur (Dede ve Güremen, 2010: 5). Yerel yönetimlerin turizmin gelişimini sağlamaya yönelik kurumsal kapasitesi ile mali ve fiziksel kaynakları topluluklarının sosyal, çevresel ve kültürel refahının sağlanmasına katkı oluşturacak şekildedir (Javier v Elazigue, 2011).

Aşağıda yerel yönetimlerin turizm stratejilerini ulusal turizm stratejileriyle bütünleştirmek yoluyla ne şekilde hayata geçirdiklerine dair örneklerle yer verilmiştir:

- İrlanda'da turizm, istihdam yaratan ve yarattığı istihdamı sürdüren pazar fırsatı olarak önem arz etmektedir. Yerelde turizmin iş yaratma potansiyeli tanınmakta ve yerel yönetimler, turizm sektörünün gelişimini alt yapının sağlanması, mevcut turistik arz çekiciliklerinin ve deneyimlerin geliştirilmesi, yöresel festivaller ve etkinliklerin desteklenmesi, turizm tanıtım planlamalarının uygulanması da dâhil olmak üzere desteklemektedir. 2012 yılında Etkin Yerel Yönetim İçin Eylem Planının yürürlüğe girmesiyle birlikte turizm sektörü için önemli bir reform yaşanmıştır. Burada amaç, sektörün ekonomik kalkınmada oynadığı rolün güçlendirilmesidir. Turizm ulusal, bölgesel ve yerel ekonominin önemli itici gücü olarak kabul edilmekte olduğundan tüm yerel yönetimlerin hedeflerinin merkezi bileşenidir. 2017 yılında ise her yerel yönetim, genel planla uyumlu kendi turizm strateji beyanlarını ve çalışma planlarını hayata geçirmiştir. Yerel makamlar tarafından tarihi evler, müzeler, sanat merkezleri, tiyatrolar, galeriler, deniz fenerleri, bahçeler, ormanlar, jeo parklar, kültürel miras merkezleri, şelaleler, habitat yolları gibi turistik cazibe merkezlerinin bakımları, tabela yerleştirmeleri, otopark düzenlemeleri vb. altyapı yatırımları özenle yapılmak-

tadır (LGMA, 2017).

- Endonezya'da mevcut turizm potansiyelleri, stratejileri, politikaları, yerel toplulukların sosyal ve ekonomik yaşamı üzerinde istihdam ve yeni alternatif ekonomik kaynaklar sağlamada etkili olmaktadır. Hükümet, turizm planlaması ve geliştirilmesi sürecinde önemli bir rol oynamaktadır. Turizm devlet gelirlerini artırma, daha iyi istihdam olanakları sağlama, bölgesel gelir farklılıklarını azaltma ve yerel ekonomileri iyileştirme, genel refah artışını gerçekleştirmenin yanı sıra alt yapıyı, yatırım fırsatlarını, güvenliği ve iyi yönetimi geliştirmek hususunda temel sektör olarak görülmektedir. Bundan dolayı insanlarda tekrar seyahat etme isteği uyandırma hareketi genel turizm politikalarıyla uyumlu yerel turizm planlaması ve turizm stratejileriyle mümkün olduğu yönünde çalışmalar bulunmaktadır. Limanlar ve su yolları gibi temel turizm ürünlerinin planlanması, ekonomik, sosyal ve fiziksel kalkınma planına entegre edilmektedir. Burada amaç, hem yurt içinde hem de yurt dışında çekiciliği ve satış gücü olan bir turistik ürün oluşturmak için yeterli alt yapı, yönetim ve güvenliği sağlamaktır. Bu bağlamda ulaşım tesisleri ve alt yapısı, köprü ve yol yapım programı, üretim merkezleri ve stratejilerinin desteklenmesi, iyileştirilmesi ve bakımının yapılması, kara yollarının durumunun iyileştirilmesi gibi sürdürülebilir kalkınma uygulamaları yapılmaktadır. Toplumun refahının yerelde geliştirilmesi gerçekleştirilmektedir (Firdaus vd., 2021: 1299-1300; Mulyana, 2021: 37).
- 1990 yılından itibaren Polonya'da yerel yönetimler, kamu otoritesi sisteminin önemli bir bileşeni olarak faaliyet göstermektedir. Bölgesel olarak turizm planlanırken yerel halk, dernekler ve STK'lar gibi çeşitli paydaşların karar alma sürecine geniş katılımının sağlanması önemsenmektedir. Gray (1999)'in belirttiği gibi, kurallara uymak zorunda olanların en baştan karar alma sürecine dâhil olması, ortak noktada buluşma ve kararlara karşı kabul durumunu kolaylaştırmaktadır. Aynı zamanda paydaşların birbirleri hakkında bilgi edinmeleri, fikirleri paylaşmayı ve bölgesel sorunların anlaşılmasını mümkün kılar. Ekonomik olarak yöre halkının güçlendirilmesi, işsizlik oranının azaltılması, yerelde alt yapının iyileştirilmesi gibi turizmle ilgili birçok potansiyel fayda dışında gürültü, çevre kirliliği, trafik yoğunluğu gibi turizm faaliyetlerinden kaynaklanan dezavantajların farkına varılır. Bir bölgedeki turizm gelişim maliyetlerinin verilerinin bölge sakinlerinden saklanmaması anlayışı hâkim olup; vergi geliri, istihdam, diğer yıllık gelirler, bağımsız denetimler basında paylaşılmaktadır. Böylelikle objektif ve tarafsız bir şekilde algılanan turizm gelişiminin yönetilmesi kolaylaşmaktadır. Bölgesel turizmin uygun bir şekilde gelişmesi için fırsatlar büyük ölçüde yerel yönetime ve onların yönetim

becerisine bağlıdır. Polonya Turizm Örgütü, tüm paydaşların çıkarlarını gözetmektedir. Bu bağlamda yerel makamlar, bölgelerin tüm pazarlama girişimlerini hazırlayan, organize eden, gerçekleştiren, koordine ve kontrol eden ana özne rolünü üstlenmektedir (Niezgoda ve Czernek, 2008: 385; Krukowska ve Haponiuk, 2017: 169).

- Yerel yönetimlerin rolü, dünyanın diğer yerlerinde olduğu gibi Güney Afrika'da da yerel ekonomik ve sosyal değişimin itici gücü olarak turizmi en üst düzeye çıkarmak kritik önem taşımaktadır. Turizm Entegre Kalkınma Planının vizyonu, çevresel ve sosyal açıdan sürdürülebilir bir şekilde radikal ekonomik dönüşüme öncülük eden, insan merkezli kalkınmanın sağlanmasıdır. Daha fazla büyüme, eşitsizlik seviyesinin azaltılması, çevresel/bölgesel kaynakların seferber edilmesi hem ulusal hem de bölgesel büyüme için itici güç olarak turizm sektörü görülmektedir. Yerel yönetimler için turizm, bölgesel ekonomik ve sosyal değişimin temel direklerindedir. Az gelişmişlik sorununun giderilmesinin, yoksulluğun hafifletilmesinin, alt yapı sorununun çözüme kavuşturulmasının kolaylaşması bölgesel turizmin geliştirilmesine bağlıdır. Bölgelerin potansiyel turistik arz kaynaklarını yerel halktan daha iyi kimsenin bilemeyeceği, bundan dolayı halkın seçilmiş temsilcilerinden oluşan yerel yönetimlerin bölge ile ilgili bilgi ve kaynaklara erişmek için iyi bir konuma sahip olduğu kabul edilmektedir. Turizm, elde edilen tüm faydalarını uzak ve yoksul bölgelere diğer sektörlerden daha fazla yayma potansiyeline sahiptir. Bölge Turizm Ofisleri kurulmuş ve Ulusal Turizm Yasası ile yerel yönetimlerin turizm yetkileri ana hatlarıyla belirtilmiştir (SALGA, tarih belirtilmemiş; Rogerson, 2020: 48).
- Vietnam'da özellikle ekoturizm özelinde bölgesel turizmin geliştirilmesi yönünde, yerel turizm yetkilileri ve turizm işletmeleri arasında iletişim ve işbirliği hususunda ana karakter olarak kabul edilen yerel yönetimler, yeterli bölgesel ekonomi politikaları ve stratejileri hazırlamakla görevlendirilmişlerdir. Yerel yönetimlerin bölgesel ekoturizm yönetimi açısından çekici ürünlerin ön plana çıkartılması ve bölgesel olarak pazarlanması sorumlulukları bulunmaktadır. Ziyaretçi yoğunluğunun koruma ve kalkınma dengeli bir şekilde dağılmasını gözetmektedirler. Ancak mevcut ulusal turizm politikaları ile bütünleştirilmediğinden bölgesel turizmin geliştirilmesi hususunda profesyonel olmayan uygulamalar dikkat çekmektedir (Nguyen, 2016: 44-46).

Özellikle dünyanın az gelişmiş bölgelerinde yerel yönetimlerin denetim ve sorumluluğunda gelişen sürdürülebilir turizm uygulamalarına ait çalışmalar incelendiğinde genel olarak turizmin bölgesel etkilerinin değerlendirilmesi ve yönetilmesinin etkin bir şekilde

yerel yönetimler tarafından yapıldığı görülmektedir. Buradan yerel yönetimlerin turizm gelişiminde merkezi bir rol oynadığı, ürünlerin tanıtım ve pazarlamasına öncülük ettiği anlaşılmaktadır. Yerel yönetimlerin, sorumluluk alanlarında bulunan vatandaşların ve çevrelerinin şartlarını sürdürülebilir turizm gelişimi yoluyla ele alarak genel refah seviyesinin yükseltilmesi yükümlülükleri bulunmaktadır.

Ülkemizde de kalkınma hamlesinde turizmin öncelikli sektör olarak geliştirildiği; mevcut ekolojik dengein korunması temelinde, kitle turizminin sebep olduğu yoğun talebin turistik cazibe merkezinde oluşturabileceği olası çevresel, doğal, kültürel bozulmayı önlemek ve yöre halkının alt yapı da dâhil olmak üzere ekonomik, sosyal, kültürel vb. her türlü çıkarlarını yönetmeye yönelik turizm geliştirme planlamasının yapıldığı görülmektedir. Bu bağlamda doğaya yönelen turistik talebin beklentilerini karşılamak amaçlı tarihi, doğal, kültürel çekiciliklerle turizm pazarının çeşitlendirilmesi ve çevre sorunlarının giderilmesine yönelik politikaların Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı Dönemiyle birlikte ele alındığı dikkat çekmektedir. Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planında ise net olarak ekoturizmi geliştirmek amacı ortaya konmaktadır.

Türkiye doğal, kültürel ve tarihi değerleri ile turizm arz potansiyeli zengin ve çeşitli bir ülke niteliği taşımaktadır. Dünya turizm hareketliliğindeki farklılaşan eğilim ve talepler doğrultusunda turizmin çeşitlendirilmesi ile mevcut kitle turizmi egemenliğinin, turistik arz kaynaklarının çeşitlendiği coğrafyanın tamamına ve yılın her mevsimine doğru geliştirilmesine yönelik çalışmalar dikkat çekmektedir (Eskin vd., 2017). Ülkemizin kalkınma hamlesinde turizmin öncelikli sektör olarak geliştirilmesi çabaları özellikle 1990'lı yılların başlarından itibaren ivme kazanmıştır (Akça, 2006).

Turizm, yöre halkının gelirlerini önemli derecede çoğaltan bir fırsat olarak değerlendirildiğinden ekoturizmin geliştiği yörelerde de turizm hareketliliğine bağlı ekonomik girdilerle yöre halkının yaşam standartlarının yükselmesi, refahının artması, bir başka ifade ile yerelde kalkınmanın gerçekleşmesi kolaylaşmaktadır. Burada önemli olan, amaçları yöreye özgü bir şekilde belirlenmiş yerel bir ekoturizm planının yerel yönetimler, yöre halkı ve STK iş birliği ile hazırlanıp, uygulamaya konması ve takibinin yapılmasıdır. Planlar hazırlanırken hem yerel halkın ekonomik, çevresel, sosyal ve kültürel çıkarları gözetilmekte hem de çevrenin korunması ve sürdürülebilirliği sorumluluğu önemsenmektedir.

Yerel yönetimlerin sürdürülebilir turizm planlamaları ve uygulamaları kapsamında, sorumluluk alanlarındaki yörelerin atıl durumda bulunan ve kullanılmayan alternatif turizm değerlerinin ve çekiciliklerinin efektife dönüştürülmesinin, korunmasının, nesilden nesile aktarılmasının sağlanmasının yanı sıra yerel kalkınmanın hızlanmasına katkı sunması bağlamında örnek teşkil eden Serçin Ekoturizm Merkezi'ndeki ve

yöresindeki çalışmaları ortaya koymak, çalışmanın temel amacını oluşturmaktadır. Aynı zamanda hem yörenin sahip olduğu ekoturizm değerlerine dikkat çekmek hem de ulusal ve uluslararası tanınırlığı hususunda farkındalık yaratmak istenmektedir.

Kavramsal Çerçeve

Sürdürülebilirlik

Doğal kaynak stoğunun azaldığı, eko sistemin bozulduğu, biyo çeşitliliğin ve iklim değişikliğinin tehdit oluşturduğu günümüzde sürdürülebilirlik olgusu ekonomiden endüstriye, tarımdan turizme, etikten kültüre, şehir planlamasından ulaşım ve daha pek çok alanda farklı şekillerde ve farklı anlamlar yüklenerek ön plana çıkarılmaya çalışılmaktadır. Buradan hareketle sürdürülebilirlik yaklaşımının ekonomik, çevresel ve sosyal kaygılar ile birlikte bütüncül bir anlayış olduğunu söylemek mümkündür. Günümüzde kaynak ihtiyaç dengesizliğinden dolayı sürdürülebilirlik olgusunun devinim halinde olduğu, sürekli kendini güncellediği ve bundan dolayı dinamizm kazanarak zaman içerisinde evrildiği düşünülmektedir (Şen vd., 2018).

İnsanlığın hayatta kalabilmesi ve refahını sağlayabilmesi için ihtiyacı olan her şeye bir başka ifade ile doğrudan veya dolaylı olarak bütünüyle doğal çevreye bağlı olması gerçeği, sürdürülebilirlik olgusunu vurgulamaktadır. Sürdürülebilirliği sürdürmek, günümüzü olduğu kadar gelecek nesilleri desteklemek için insanlığın ve doğanın üretken bir uyum içerisinde var olabileceği koşulları yaratmak ve devamlılığı sağlamak anlamına gelmektedir (United Nations, 2023). Buradan sürdürülebilirlik kaygısının, nüfus ve çevre arasındaki uyumlu işleyişin, düzenin ve dengein bozulmasından kaynaklandığını söylemek mümkündür.

Çevrenin korunması ve devamlılığının sağlanması noktasında küresel bilinci oluşturmak ve farkındalık yaratmak suretiyle ortak bir bakış açısı geliştirmek amacıyla sürdürülebilirlik olgusu ilk kez 1972 yılında Birleşmiş Milletler tarafından Stockholm'da gerçekleştirilen Dünya İnsan Çevresi Konferansı'nda incelenmiştir (UNEP, 1972). Konferansta, çevresel sorunların küresel olduğu ve sorumluluğun ortak olduğu fikrinde birleşilmiştir (Güçlü, 2007). Yaşadığımız ekolojik çevrenin uzun vadede korunması, iyileştirilmesi ve gelecek nesillere bozulmadan aktarılabilmesi kaygıları günümüzde daha da derinleşmekte olup uluslararası platformlarda görüşülmeye devam edilmektedir. Burada amaç, nesiller arasında doğal kaynak kullanımına yönelik eşitlik sağlanması uygulamalarının ortak küresel ilkeler olarak benimsenmesidir (World Commission for Environment and Development, 1987).

Sürdürülebilirlik, günümüzün ihtiyaçlarını karşılarken doğal kaynakların korunması bilinci ve sorumluluğuyla gelecek nesillere iyi bir çevre bırakılması faaliyetle-

Sürdürülebilir Ekoturizmin Önemi: Serçin Örneği

rini kapsamaktadır (Collin, 2004). Sürdürülebilirliğin temel prensibi, günümüz nesillerinin mevcut refahını azaltmadan, gelecek nesillerin yaşam kalitesinin devamlılığının sağlanması özeninin gösterilmesidir (Harris, 2003). Dolayısıyla toplumun refah düzeyi ile kaynakların rasyonel kullanımı arasındaki dengenin kurulması sürdürülebilirlik olgusunu açıklamaktadır.

İkinci Dünya Savaşı'nın ardından iktisadi büyümeye bağlı olarak artan üretim faaliyetlerinin beraberinde getirdiği hava ve su kirliliği ile hızlı ve geri dönüşümsüz bir şekilde tahrip olan doğa ve iklim koşulları, sadece üretim artışına ve iktisadi koşulların iyileşmesine odaklanmanın eksik kaldığını ve sürdürülebilir olmadığını göstermiştir (Pamuk, 2014). Daimî olma yeteneği olarak ifade bulan sürdürülebilirlik, farklı alanlardaki ilişkilerin birbirleri arasındaki dengeyi ve uyumu sağlayarak sistemlerin kendi kendini sürdürülebilmesi, idame ettirebilmesi, varlığını devam ettirebilmesi yeteneği, becerisidir. Dolayısıyla bir faaliyet, sistem ya da herhangi bir şey sürdürülebilir ise onun yeniden kullanılabilmesi, tekrarlanabilmesi, geri dönüşmesi mümkün olabilmektedir (Şen vd., 2018). Bu durum turizm sektörü açısından ele alındığında olumlu ekonomik, çevresel, toplumsal, kültürel etkilerinin yanı sıra, tüketen, tahrip eden, bozan etkileri de olan bir durum karşımıza çıkmaktadır. Sürdürülebilir turizm, turizm olayının sebep olduğu kontrolsüz ve geri dönülemez maliyetlerin en az seviyeye düşürülmesi ve olumlu etkilerinin ise en üst seviyeye çıkarılması farkındalığı ve sürdürülebilir uygulamaları olarak karşımıza çıkmaktadır.

Turizm, genel refah seviyesinin yükselmesinin etkisiyle birlikte dünya genelinde bireylerin spesifik hayatlarının işleyişine ara vererek hem bedensel olarak dinlenmelerine hem de zihinsel olarak rahatlamalarına olanak veren, konforlu yaşam alanlarının dışındaki alternatif boş zaman geçirme faaliyetleri bütünü olarak açıklanabilir. Günümüzde yeni nesil turizm hareketliliğinin farklı ve bireysel yaşam becerileri edinmek üzere kitle turizminden uzaklaştığı, doğa ile güçlü teması olduğu alternatif turizm türlerine doğru evrildiği dikkat çekmektedir. Turizmin doğa temelli alt formlarına doğru artan ilgi, ekolojik dengenin devamlılığının sağlanması ve korunması hususunda sorumlu ve duyarlı alternatif turizm türlerinin ortaya çıkmasını sağlamıştır.

Geleneksel doğal alanlarda görülebilen kırsal turizmin doğa temelli alt formlarından olan eko turizm olgusu da planlı ekolojik uygulamaların bir alternatifi olarak kaynakların sürdürülebilirliğine ve uzun vadede kullanılabilirliğinin sağlanmasına dayanmaktadır. Doğayı keşfetmeye dayalı ekoturizmin çevre üzerinde sınırsız olduğu düşünülerek ve farkında olmadan umarsızca oluşturulan kontrolsüz tüketime verilen bir tepki olarak ortaya çıktığı ve geliştiği düşünülmektedir. Ekoturizmin gelişiminin çevrenin ve doğanın kalkınmasını kolaylaştırıcı etki oluşturduğunu söylemek mümkündür.

Sürdürülebilir turizm, turizm olayını oluşturan bileşenlerin ve etkenlerin, nitelik ve niceliklerini muhafaza ederek sürekliliğinin sağlanmasını ifade eder (Urry, 1999). Turizmin geliştiği yörelerde yerel halkın ve ziyaretçilerin gereksinimlerini gelecekteki fırsatları da düşünerek karşılama anlayışıdır (Avcıkurt, 1997), Turizmde sürdürülebilirlik anlayışı kültürel değerleri, biyolojik çeşitliliği, ekolojik sistemleri, yaşamsal faaliyet bütünlüğünün yönetimini içerir (UNWTO, 2020).

Yerel yönetimler sürdürülebilir kalkınma bağlamında dünyanın özellikle kırsal, ekonomik kaynağı sınırlı, erişilebilirliği kısıtlı birçok yerinde, turizm sektörünü harekete geçirmede önemli rol oynamaktadırlar. Sürdürülebilir turizm gelişimi, ev sahibi topluluğun ve ziyaretçilerinin ihtiyaçlarını karşılayan ve geleceğe yönelik fırsatları koruyan, tüm kaynakların (biyolojik çeşitlilik, yaşam destek sistemleri gibi temel ekolojik süreçler) kültürel bütünlüğünü ve devamlılığını sağlayan, ekonomik, sosyal ve estetik ihtiyaçları karşılayabilen şekilde yönetimini ifade eder. Yerel yönetimler orta ve uzun vadede topluluklarının refahına ne şekilde katkıda bulunacaklarını etkin bir şekilde planlamaktadırlar (Andriotis, 2002; Javier ve Elazique, 2011; Chili ve Xulu, 2015: 28). Çok sayıda çalışmanın sonucundan turizmin olumlu etkilerinin yanı sıra doğal kaynak yönetiminde önleyici tedbir olarak sürdürülebilir turizm uygulamalarının gerçekleştirildiği anlaşılmaktadır (Fabić, ve Jurdana, 2018: 260).

Ekoturizm

1980'li yıllardan itibaren dünya genelinde alternatif turizm türlerinin hızlı bir şekilde gelişmeye başladığı bilinmektedir. Ceballos-Lascurain tarafından 1987 yılında ekoturizm; manzaranın, yabani hayvanların ve bitkilerin doğal ortamlarındaki kültürel değerlerle bir bütün olarak incelenmesi faaliyetlerine katılmayı içeren, görece bozulmamış ve kirlenmemiş doğal alanlara yapılan seyahat olarak tanımlanmıştır. Ekoturizm, Uluslararası Ekoturizm Derneği (TIES)'nin tanımında (2015) çevreyi koruyan, yerel halkın refahını sağlayan, yorumlama ve eğitim içeren, doğal alanlara sorumlu seyahat olarak nitelendirilmektedir. DTÖ 1997 yılında (118-119) ekoturizmi; yöre ziyaretçilerine yöreyi yerelde gelenekselliğiyle deneyimleme olanağı sağlayan, doğaya yönelik koruma ve sorumluluk değerleri ile olumsuz etkileri en aza indirmeye davranış etiğini eğitim yoluyla geliştiren, yerel ekonomik girdilerini en üst düzeye çıkaran turizm çeşidi olarak tanımlamıştır. 2020 yılında ise yine DTÖ ekoturizmi, turistlerin öncelikli motivasyonlarının doğayı ve doğal alanların sahip olduğu geleneksel kültürleri gözlemlemeye ve sürdürülebilirliğini sağlamaya yönelik uygulamaları içeren bir alternatif turizm türü şeklinde tanımlamaktadır. Yapılan tanımlara bakıldığında ekoturizmin temelinde sürdürülebilirlik olgusunun olduğunu ve ekonomik, çevresel, sosyal değerlerin sorumluluk anlayışı çerçevesinde geliştiğini söylemek mümkündür. Burada gelirleri ve boş zamanları

Burçak Akıncı Ekiztepe

artan, yaşam standartları yükselen bireylerin temiz ve sağlıklı yaşam tarzlarını deneyimlemeye doğru turist profilinin hızlıca değiştiği görülmektedir. Genellikle ekosisteme, biyolojik çeşitlilik eğitime ve kırsal yöre değerlerine daha fazla önem vererek gelişen ekoturizm, doğa yürüyüşü, olta balıkçılığı, av, kuş gözlemciliği, kamp karavan, foto safari, yaban hayatını izleme, su altı, tarım, çiftlik, atlı doğa, bisiklet, botanik, yayla, mağara vb. kırsal turizm türleri ile birlikte zenginleşen (Mckinney, 2016) turizm pazarında yükselen bir değer olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kaynakların uzun vadeli kullanımı temelli olan ekoturizmin net tanımı ortaya konmamış olsa da hedefinde turizmin tahrip etmeden, yerelde geliştirilmesi, kırsalın yerelde kalkınmasının sağlanması ilkeleri yer almaktadır. Yörelere, bölgelerin ve ülkelerin sahip olduğu doğal, jeo ekonomik, geleneksel ve kültürel turistik arz değerlerinin planlı bir şekilde ön plana çıkarılmasıyla ihracı mümkün olmayan bu değerler yöre, bölge ve ülke insanına ekonomik açıdan fayda oluşturmaktadır. Ekoturizm yöre halkı için yerelde biyolojik çeşitliliği korumaya teşvik eden ve güçlendiren geçim kaynakları oluşturulmasını sağlamaktadır. Yöresel olarak toplulukların kendi alanlarının kullanımını planlı bir şekilde düzenlemesine olanak verip katılımcı bir yönetim anlayışı ile gelişmektedir (Butcher, 2006: 148).

1990 yılına Uluslararası Ekoturizm Derneği (TIES)'nin kurulmasıyla birlikte insanların çevre üzerinde olumlu bir etkiye sahip olmasının bir yolu olarak önemli ölçüde teşvik edilen ekoturizm günümüzde küresel turizm pazarının en hızlı büyüyen sektörlerinden birisidir (Mckinney, 2016). Ekoturizm; çevresel, doğal, kültürel ve jeo ekonomik kaynaklar üzerinde turizmin sebep olduğu fiziksel, sosyal, psikosomatik etkilerin azaltılması; yöre halkı ve ziyaretçilerin ekosistemin tüm bileşenlerini korumaya ve muhafaza etmeye yönelik olumlu ve sorumlu bir tutum sergilemeleri ile ilgilidir. Buradan hareketle sürdürülebilir gelişimin gerçekleşmesini sağlayan araçların, kurumsal çerçevelerin belirlenmesi, koruma yoluyla kalkınmanın sağlanmasına yönelik sentez geliştirilmesi, katılımcı planlama mekanizmaları oluşturulması tedbirlerinin alınması amacıyla Birleşmiş Milletler Genel Kurulu, 2002 yılını Uluslararası Ekoturizm Yılı olarak belirlemiştir. Burada amaç, ekoturizmin ekonomik, çevresel ve sosyal faydalarını en üst düzeye çıkarabilmek için kriterlerin neler olduğunu belirlemektir. Kendisi de tüketim sektörü olmasına karşın çevre ile en barışık sektör olan ve doğal çevre ile kültürel mirasın korunmasını ve devamlılığının sağlanması ve geliştirilmesi açısından etkili bir araç olan ekoturizmin sürdürülebilir gelişime ne şekilde katkıda bulunduğu dair kriterler ortaya konmak istenmektedir. Uluslararası Ekoturizm Yılında, gelişmekte olan kırsal alanlarda örnek bir sürdürülebilir kalkınma olarak ekoturizm faaliyetleri Birleşmiş Milletler aracılığıyla savunulacak, dünya genelindeki ekoturizm deneyimlerinin gözden geçirilmesi suretiyle sürdürülebilir gelişime

katkı sağlanması planlanmıştır (Butcher, 2006: 146).

DTÖ'ne göre ekoturizmin amaçları değerlendirildiğinde turizmin doğal ve geleneksel çevreye verdiği tahribatin en az seviyeye indirilmesine yönelik uzun vadeli takip ve değerlendirme programlarının desteklenmesi; ziyaretçilere ve yöre halkına doğanın ve geleneksel sosyo-kültürel değerlerin korunmasına yönelik eğitim verilmesi; turizmin yöre halkının gereksinimlerini karşılayan, yerel yönetim ve halkla katılımcı ve işbirlikçi anlayış çerçevesinde gelişen sorumlu bir ticaret olarak teşvik edilmesinin sağlanması; koruma kapsamında yer alan doğal ve sosyo-kültürel alanların yönetimine kaynak ayrılması; turizmin yöre halkının geçimine katkı sağlayacak şekilde gelir yaratıcı etki yaratmasının geliştirilmesi; turizmin yörede gelişmesi ile birlikte yörenin sosyal ve çevresel kapasitesinin de geliştirilmesi yönünde çalışmaların teşvik edilmesi; çevreyle uyumlu doğal ve geleneksel sosyo-kültürel yaşamla bütünleşik yöreye özgü bitki örtüsünü ve yaban hayatını koruyan altyapı yatırımlarının gerçekleştirilmesi kriterleri dikkat çekmektedir (www.worldtourism.org). Buradan ekoturizmin geliştiği yörenin doğal ve kültürel mirasının korunmasına yöre halkında ve ziyaretçilerinde eğitim yoluyla farkındalık oluşturmanın, yerelde ve ziyaretçilerde katılımı sağlamanın ve işbirliğinin, bu yörelerde yerleşik halkın yaşam standartlarını yükseltmenin, turizm sayesinde ek gelir oluşturma kapasitesinin artırılmasının, kaynakların kültürel bütünlük içerisinde ve ekolojik dengenin devamlılığı esasında sürdürmenin planlı bir şekilde yapılmak istendiği anlaşılmaktadır.

Çok sayıda araştırmadan yerel yönetimlerin, turizm sektörünün yerelde stratejik planlaması için kendi turizm kaynakları hakkında yeterli bilgiye sahip kilit koordinasyon organları olduğu anlaşılmaktadır (Andriotis, 2002: 53). Turistik ürünlerini ve hizmetlerini yerelde net bir şekilde ortaya koyan yerel yönetimler, alternatif turizm arz kaynaklarını planlı ve ulusal turizm stratejileriyle bütünleşik bir şekilde, tükenebilir doğal kaynakların korunmasına yönelik oluşturdukları ekonomik büyüme modeli ile topluluklarının yaşam konforunun sağlanmasında etkili olmaktadır (Stoian vd., 2020).

Yöntem

Bu bölümde; araştırmanın amacı, yöntemi ve bulguları üzerinde durulmuştur.

Araştırmanın Amacı

Sürdürülebilir ekoturizm temelli kentsel gelişim uygulamaları dünyanın çeşitli yerlerinde görülmektedir. Destinasyon yönetimi kapsamında yeni kalite standartları belirlenmek suretiyle turizm kullanımına bağlı doğal kaynakların tükenmesinden sorumlu risk faktörlerinin tanımlanması, yerel avantajlar kullanılarak oluşturulan değer ve standartlarla olumsuz etki-

Sürdürülebilir Ekoturizmin Önemi: Serçin Örneği

lerin azaltılması yerel yönetimlerin sorumluluğundadır (Mallick vd., 2020: 188). Bu çalışmada, Aydın iline bağlı Söke ilçesi Serçin mahallesinde bulunan ekoturizm arz potansiyel değerleri sürdürülebilir turizm açısından ele alınmıştır. Bu turistik çekicilik unsurları yörenin hem ulusal hem uluslararası anlamda turizm talebini artırdığı için yörenin geçiminde ve kalkınmasında son derece büyük bir önem arz etmektedir. Bundan dolayı Serçin'in ekoturizm arz potansiyelinin sürdürülebilirliği için hem yöre halkının hem de paydaşların dikkatini çekmek, böylelikle ekoturizm çekiciliklerinin korunmasının önemi ortaya konmak istenmektedir. Bu bağlamda Aydın ili, Söke ilçesinde yörenin doğal, tarihi, kültürel ve yerel geçim kaynaklarını ön plana çıkarmak suretiyle, turizmin çeşitlendirilmesi yönünde planlı sürdürülebilir ekoturizm faaliyetlerinin uygulanabilirliğinin, yöresel kalkınmanın sağlanması fikri ile şekillenen Serçin Ekoturizm Merkezi projesinin faaliyetlerine ve yöreye dikkat çekmek amaçlanmıştır. Dolayısıyla bu çalışma, Serçin Ekoturizm Merkezi'nin gerek ulusal gerekse uluslararası tanınırlığının artırabilmesi ve turizm çekim merkezi konumuna getirilebilmesi açısından yerel yönetimlerin planlı ekoturizm uygulamalarının örnek teşkil etmektedir. Serçin Ekoturizm Merkezi yörenin ekonomik olmayan ekoturizm değerlerinin rasyonel bir şekilde değerlendirilmesine, bu değerlere ekonomiklik kazandırılmasına ve sürdürülebilir bir şekilde kullanımına olanak sağlayan yerel yönetim projesi olarak dikkat çekmektedir.

Araştırmanın Metodu

Bu çalışma, dünyanın gündeminde ve güncel bir olgu olan ekoturizm faaliyetlerinin kendi gerçek yaşam çerçevesi içerisinde derinlemesine incelenerek, Serçin'in ekoturizm arz değerlerinin sürdürülebilirliğinin korunmasının önemini ortaya koymayı amaçlayan bir fenomenoloji (olgu bilim) çalışmasıdır. Hakkında derinlemesine ve ayrıntılı bir şekilde bilgi edinmeyi amaçladığımız Serçin Ekoturizm Merkezi, çalışmanın odak noktasıdır. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinin esnekliği ile araştırmanın amacına uygun olarak araştırmacı tarafından önceden hazırlanan yedi adet soru proje sorumlusuna sorulmuş ve soruların akışına bağlı olarak, yanıtları açması ve ayrıntılı bir şekilde açıklaması sağlanmıştır.

Henüz hakkında çok fazla şey bilinmeyen herhangi bir olguyu daha iyi anlamak için nitel araştırma yöntemi kullanılmaktadır (Hoepfl, 1997: 48). Bu çalışmada da Serçin Ekoturizm Merkezi'nin uygulamalarına yönelik bakış açısı kazanmak ve Merkezle ilgili derinlemesine ve ayrıntılı bilgi edinmek amacıyla nitel araştırma yöntemi; nitel araştırma deseni olarak ise Fenomenoloji (olgu bilim) kullanılmıştır. Araştırmada öncelikle Serçin Ekoturizm Merkezi'ne ait yerel, ulusal, basılı ve elektronik kaynaklar (Aydın Büyükşehir Belediyesi Kırsal Kalkınma Projeleri, T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı T.C. Güney Ege Kalkınma Ajansı

Söke Ekoturizm Hedef Pazar Analizi (Yılmaz Özbilgi ve Özbilgi, 2022), Ekosistemi Koruma ve Doğa Sevenler Derneği (EKODOSD)) taranmak suretiyle analiz birimini ve çalışmalarını içeren dokümanlar incelenip doküman analizi yapılmıştır. Serçin'e gidilerek doğal ortamında gözlemler yapılmış, merkezde ve yörede ekoturizm faaliyetlerinin neler olduğu ve neler yapılabileceği analiz edilmiştir. Nitel araştırmalarda örneklem büyüklüğü için katı kurallar bulunmamaktadır (Patton, 1990; Hoepfl, 1997: 48; Englander, 2012: 20-23; Pharm, 2015; Vasileou vd., 2018; Tutar ve Erdem, 2020; Çoban ve Oral, 2020; Şahan ve Uyangör, 2021; Yıldırım ve Şimşek, 2021: 122-123). Nitel örneklem boyutunun, incelenmekte olan olgunun yeni ve zengin dokulu bir anlayışı ortaya çıkaracak kadar büyük ancak derin vaka odaklı analiz için yeterince küçük olması önerilmektedir. Bir başka deyişle her bir kişiden ne kadar çok kullanılabilir veri toplanırsa, o kadar az katılımcıya ihtiyaç duyulacağı varsayılır. Önemli olan, bilmemiz gerekeni öğreneceğimiz kadar yeterli kişiyle görüşmektir (Englander, 2012: 20-23). Niteliksel araştırmada az sayıda ancak olgu hakkında derinlemesine bilgisi olan kişilerden elde edilen verilerle çalışıldığından bu çalışmada, nitel araştırmalarda baskın strateji olarak kullanılan olasılıklı olmayan amaçlı örneklem tercih edilmiştir (Patton, 1990).

Araştırmacı tarafından çalışmanın amacına uygun bir şekilde taslak araştırma soruları hazırlanmıştır. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi'nde ve Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi'nde görevli alanla ilgili çalışmaları bulunan birer öğretim üyesiyle sorular paylaşılmış ve onların değerlendirmeleri neticesinde sorulardan bir kısmının anlatım ifadesinin geliştirilmesi sağlanmıştır. Önemli olan veri doygunluğu olup, örneklemde yer alan bireyin sayısından çok niteliği ve konu hakkındaki bilgisi değerli olduğundan, Serçin Ekoturizm Merkezi Proje Birimi Sorumlusundan randevu alınıp, kendisine bu araştırmanın önemi ve amacı anlatılmıştır (Tutar ve Erdem, 2020). Bir katılımcı ile defalarca farklı zamanlarda derinlemesine görüşme yapılması, çok sayıda insandan elde edilen yüzeysel bilgilerden daha yararlıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2021: 122-123). Genel hatlarıyla araştırma kendisine açıklanmış ve görüşme sırasında detayların kaçırılmaması ve sürecin hızlandırılması amacıyla ses kaydı alınması için kendisinin sözlü ve yazılı izni alınmıştır. Birden fazla kere ve görece uzun saatler süren görüşme neticesinde hazırlanan sorulara net, açıklayıcı ve uzun cevaplar alınabilmektedir. Görüşme sonrasında, elde edilen veriler incenmiş, kaydedilen görüşme çözümlenmiş ve ardından raporlanmıştır.

Bulgular ve Yorumlanması

Tarım ve balıkçılık üzerine kurulu geçim kaynağı bulunan, Bafa Gölü kıyısında yer alan doğal, tarihî ve çevresel değerleri olan Aydın ili, Söke ilçesinin Serçin Mahallesi'nin doğal yaşam değerlerini ve çeki-

Burçak Akıncı Ekiztepe

ciliklerini korumak, sürdürülebilirliğini sağlamak ve tanıtılabilmek amacıyla Aydın Büyükşehir Belediyesi tarafından "Bafa Gölü Rekreasyon Alanı Projesi" hayata geçirilmiştir. Bu proje kapsamında faaliyete geçirilen Serçin Ekoturizm Merkezi yörede farklı, çeşitli ve zengin ekoturizm faaliyetlerini geliştirmeye yönelik ücretsiz bisiklet temini ile Serçin ve Kışla arasında bisiklet turu, kampçılık, alan rehberleriyle doğa yürüyüşleri, kuş gözlemciliği gibi aktiviteleri planlı bir şekilde uygulamaya konduğu gözlemlenmiştir. Serçin ve yöresinde doğal güzelliklerin yanı sıra tarihi ve somut kültürel miras değerlerinden olan kaleler, savunma yapıları, manastırlar ve mezarlar da yer aldığı görülmektedir. Aydın Büyükşehir Belediyesi Kırsal Kalkınma Projeleri, T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı T.C. Güney Ege Kalkınma Ajansı Söke Ekoturizm Hedef Pazar Analizi (Yılmaz Özbilgi ve Özbilgi, 2022), Ekosistemi Koruma ve Doğa Sevenler Derneği (EKODOSD) ile ilgili basılı yayınlar incelendiğinde yörenin tüm turistik arz değerlerinin bütüncül ve planlı bir şekilde sürdürülebilirliğinin sağlanması ve yöre halkının refahının en üst düzeye çıkarılması yönünde yürütüldüğü belirlenmiştir. Serçin Ekoturizm Merkezi Projesinin nasıl oluştuğu, planlı sürdürülebilir ekoturizm faaliyetlerinin neler olduğu, işleyişi, geliştirilebilirliğini tespit etmeye yönelik hazırlanan yedi adet soru ve alınan cevaplara aşağıda yer verilmiştir. Katılımcı ile görüşmeler 24.10.2022-10.05.2023 tarihleri arasında, birden fazla kere ve birer saatten fazla yapılmıştır.

Serçin'de Ekoturizm Merkezi kurulma fikri nasıl oluşmuştur? Kısaca anlatabilir misiniz?

"Serçin'de ekoturizmin kurulması fikri, 2014 yılında başkanımız Sayın Özlem Çerçioğlu'nun Bafa Gölü Rekreasyon Alanı Projesi ile hayata geçti. 2016 yılında da Serçin Ekoturizm Merkezimizin açılışını yaptık. Onun dışında proje hakkında şöyle yaptık. Serçin'de bulunan bir alanı köyden kiralayıp dönüşümünü sağladıktan sonra yine yerelde bulunan, daha önce turizmde çalışmış köyün kendi halkından bir personel yerleştirdik. Daha sonra bölgenin tanıtımını gerçekleştirmek amacıyla ilk önce tanıtımla ilgili bilgilendirme levhaları hazırladık. Ardından rotalar çıkarmaya başladık ve yerel rehberlere yönelik eğitimler vermeye çalıştık. Merkezimize aynı zamanda on kadar bisiklet bırakıp Serçin ve Serçin-Kışla arası yolu da yaptıktan sonra bu yolda bisiklet kullanımını sağladık. Böylece yaklaşık 10 km. lik bir bisiklet parkuru oluşturmuş olduk. Tamamen Göl kenarından gidip Serçin Kışlası yoluna devam eden 10 km.lik bisiklet yolunu sağlamış olduk. Bisikletleri ücretsiz olarak gelenlere hizmet olarak sunuyoruz. Aynı zamanda bölgedeki vatandaşımızı personel olarak Serçin Ekoturizm Merkezimize yerleştirdiğimiz için bölgedeki diğer insanların da yerel rehber olmalarını sağlamaya çalıştık. Çünkü merkezimize gelen ve bölge ile alakalı bilgi

almak isteyen insanları bilgilendirdikten sonra doğa yürüyüşleri, tekne turları ya da bisikletle yapacakları turlarla alakalı onlara eşlik etmeleri için yerelden bazı insanların da yetiştirilmesi konusunda katkı sağlamaya çalıştık. Projemiz bu şekilde devam etti ve gelişti. Tarih, kültür ve köyün geçim kaynaklarının ön plana çıkarılması ve geliştirilmesi ile alakalı özellikle gastronomik lezzetleri, merkezimizin tanıtımını yaparken köye özgü yemeklerin de tanıtımını yapmaya başladık aynı zamanda. İşte kılçık seçmesi gibi, yılan balığı gibi, yılan balığının farklı varyasyonları gibi. "

Serçin'de ekoturizm faaliyetlerinin tanıtımı nasıl yapılıyor? Burada ekoturizm faaliyetlerine katılmak isteyenler sizinle nasıl iletişime geçiyorlar?

"Facebook sayfamız var. Aydın Büyükşehir Belediyesi olarak Aydın Çağırıyor sayfamız var. Belediyeyi de arıyorlar. 444'lü numaradan kültür dairemizden telefonla ulaşabiliyorlar, kırsal kalkınma dergilerimizde özellikle Serçin'e yer veriyoruz. Sosyal medyada başkanımızın hesaplarında ya da bizim kendi paylaşımlarımızda bir şekilde duyurmaya çalışıyoruz. Böylelikle projenin duyulmasını ve yayılmasını sağlıyoruz. Fuarlarda da özellikle Serçin'in tanıtımını yapıyoruz. Serçin, Latmos Ekoturizm Merkezi, Arapapıştı gibi ekoturizm ile alakalı yaptığımız faaliyetleri fuarlarda da tanıtıyoruz. Böylelikle yayılmasını sağlıyoruz. "

Ziyaretçiler yılın hangi aylarında Serçin'e geliyorlar?

"Yılın her ayında bir ziyaretçi profilimiz var. Yılın on iki ayı devam eden bir süreç. Yaz aylarında biraz düşüş gösteriyor. O da sıcaklıktan kaynaklı ve denize olan yakınlığından kaynaklı. Ama en popüler olduğu zaman bahar; ilkbahar ve sonbahar zamanlarında özellikle yoğun olur. Kuş gözlemciliği, mevsimsel özellikler, bitki, flora, fauna etkisi. Bunları en iyi gözlemleyecekleri dönemler olduğu için. Yaz ayları biraz sıcak geçiyor. Bafa Gölü özelinde su seviyesi düştüğü için özellikle oradaki takalarla da Gölün içerisinden geçip kuş gözlemleyebilirler. İşte oradaki flamingoları görme açısından da insanlar direkt Gölün içerisinden görme boyutunda suyun seviyesi düştüğü için özellikle yaz aylarında verimsiz oluyor. Orada suyla alakalı bir problemimiz var. Menderes'i Bafa Gölü'ne bağlayan mandal dedikleri bir bölüm var. DSİ tarafından kontrol ediliyor zaman zaman o kanaldan Göl'e su pompalanıyor ya da kesiliyor. Buna bağlı olarak Gölün su seviyesi değişim gösterebiliyor. Gölün yapısını etkileyebiliyor. Yaz ayları ziyaretçi sayısında biraz düşüşler oluyor. "

Serçin'in ziyaretçi profili hakkında bilgi verebilir misiniz? Geldiklerinde hangi et-

kinlikleri yapıyorlar?

“Ziyaretçi profili, yerli ve yabancı olarak değişiyor... bölgemizdeki yerelden, Aydın ve çevresinden bir rağbet var. Onun dışında Ankara, İstanbul, İzmir’den çok ziyaretçi geliyor. Bunlar sadece merkezimize uğrayanlar. Arabayla gelip merkezimize uğramayanları da kontrol edemediğimiz için takip edemiyoruz ama bu süre itibarıyla yaklaşık dört bin ziyaretçi bizzat merkezimize geldi. Dokuz farklı ülkeden ziyaretçi karşıladık burada. Yabancı ziyaretçi profili hakkında birkaç detay verebilirim size. Totalde yuvarlarsak dört bin kişi gelmiş. Almanlar, İngilizler, Fransızlar, Belçikalılar, Hollandalılar, Polonyalılar, Japonlar, İspanyollar ve Ruslar tercih etmiş. Dokuz farklı ülke içerisinde en çok ziyaretçiyi gönderen İngiltere olmuş. İngiliz varlığı çok ciddi bir etki yapıyor. Her sene İngiliz ziyaretçi devamlılığı sağlıyoruz. Birkaç görüşmemiz neticesinde bunu şeye bağlıyorum ben. İngilizlerin kuş gözlemi üzerine çok ciddi ilgileri ve alakaları var. Hatta Kraliyet Kuş Gözlemciliği Kulüpleri gibi çalışmalarını olduğunu biliyorum. Oradan gelen bir kültürleri var sanırım. Yanılmıyorsam biraz yuvarlayarak söyleyeyim size bizim tespit edebildiğimiz iki yüz elli küsürün üzerinde kuş çeşitliliği var bölgede. Yine kuş gözlemi için İngilizlerin yanı sıra Belçikalıların da bölgeye sıklıkla geldiğini biliyoruz. Ziyaretçi merkezimizde bulunan personelimiz kendilerine eşlik ediyor. Kışla ve Serçin arasında farklı farklı alanlarda kuş gözlemi yapıyor. Onların ay ay davranış biçimlerini de yazdığı bir liste hazırlanıyor. Akın Bey bize aynı şekilde Latmos’da da aynı şeyi yapıyoruz. Her ay kaç ziyaretçi geldi/gelen ziyaretçilerin ülkeleri/geldiklerinde yaptıkları faaliyetler. Doğa yürüyüşü mü yaptı, bisiklet mi kullandı, köylülerle görüşüp tekne turu mu yaptı, yoksa film, belgesel çekimi için mi Serçin’i tercih etti? Özellikle film, belgesel çekimi için Serçin tercih edilir durumda, aslında ekoturizm konusundaki etkilerimizden bir tanesinin bu olduğunu düşünüyoruz. Bu sene Amerikalı bir belgesel ekibi gelip Serçin’de çekimler yaptı. Daha öncesinde de 7. Koşu filmi çekimleri yapıldı burada... Serçin’in tanıtımıyla alakalı biraz sinema dünyasıyla da dikkat çekilmeye başlandı. Klipler var, tanıtım filmleri var. Kullandığımız bazı tanıtım filmlerinde Serçin’i özellikle ön plana çıkarıyoruz. 8 Mart’la alakalı hazırladığımız tanıtım filmini Serçin’le başlatıyoruz. Balıkçı kadınlarla başlatıyoruz. Bu sene, özellikle 2022 sonrası biraz daha düşünüşe geçse dahi dokuz farklı ülkeden ziyaretçi ağırladık.”

Yörede ekoturizm değerlerinin korunması için neler yapılmalıdır?

“Ekoturizm değerlerinin korunması için yapılan en önemli şey, bölge halkının sahiplenmesi. Serçin’de bir nebze de olsa bunu başarabildik. Çünkü dışardan farklı farklı insanların gelmesi ilk başta köylünün tepkisiyle karşılaşsa da daha sonra yavaş yavaş

kabul sağlanmaya başladı. İşte restoran açılmasının sağlanması, evlerde geceleme konaklama sayıları artmaya başladı. Konaklamaya doğru da bir evrilme gerçekleşti. Airbnb ile ya da ziyaretçi merkezimizdeki personelimize irtibata geçip konaklamalar artmaya başladı.

Doğanbey örneğine baktığımızda oturanlar zaten orali değil. Dışarıdan gelen insanlar ekonomik geliri yüksek olan insanlar. Böyle bir turizm gelişimine ihtiyaçları yok, pazarlamayla alakalı bir düşünceleri yok. Biz orayla alakalı bir köy pazarı, köylü pazarı düşünmüştük ama maalesef hayata geçiremedik. Çünkü yerelde bir kabul olmadığı için başlayamadık.”

Yörede ek turizmi geliştirebilmek ve daha fazla ziyaretçiyi yöreye çekebilmek için neler yapılmalıdır?

“Daha fazla ne yapılabilir noktasında, daha etkin tanıtımlar yapabiliriz. Sosyal medyayı daha etkin kullanabiliriz. Ekoturizm olarak bir şekilde daha fazla bilinmeye, duyulmaya başlandı. Köyün başka değerleri üzerinden köyün tanıtımları yapılabilir. Köye özgü olan kılçık seçmesi yemeği özelinden gastronomik lezzetler üzerinden atıfta bulunabiliriz. Uzun vadede kamp turizmi için de Serçin düşünülebilecek bir nokta. Bodrum’a gelmeden önce soluklanabilecek bir alan olarak kamp karavan turizminin geliştirilmesi değerlendirilebilir. Başkanımızın seçim beyannamesi içerisinde sürekli olarak bir ekoturizm faaliyeti var. Aydın’ın çeşitli noktalarına bu konuyu dağıtıyoruz. En ileri teknolojiyi Latmos’un en unutulmuş bir köyüne yerleştirebiliyoruz.

Hedeflerimizin, isteklerimizin bir tanesi uygulamalı agro turizm. Ancak hem turist profilinin buna göre evrilmesi gerekiyor hem de yerel halkın bu konuda biraz daha bilinçlenip etkilenmesi gerekiyor. Yani belki balık avı üzerinden, yılan balığı avı üzerinden, yılan balığı avı deneyimi üzerinden, belki zeytin üzerinden düşünülebilir, yapılabilir, bunla ilgili çalışmalarımız devam edecek.

İnsanlar pandemi döneminde belli metrekarelerin içerisine hapsedikten sonra doğanın kıymetini biraz daha anlamaya başladılar, onlara daha güzel ve farklı gelmeye başladı. Bu süreçte insanlar dışarı çıkamayınca doğanın ne kadar hızlı toparlandığını gördüler. Aslında bu biraz da bilinci tetiklemiş oldu. Bu tetiklenmiş bilinci sürdürülebilir kılmamız ve aslında unutmamamız gerekiyor. Çünkü gündelik hayatın telaşı içerisinde unutupsunuz ister istemez. Çalışmalarımızla, konuşmalarımızla, yaptığımız işlerle, tanıtımlarla bu işi pazarlayabilirsek daha iyi hale getirebiliriz.

Master Chef gibi televizyon programlarında biraz daha duyulmaya başlansa bu çok daha iyi olur. Bu konuda coğrafi işaret çalışması yapılabilir. Aydın Büyükşehir Belediyesi olarak coğrafi işaret çalışmalarına önem veriyoruz. Çalışmalarımıza devam ediyoruz.

Bafa Gölü izin süreçlerini Milli Parklar yönünden haledebilirsek, tur teknelerini indirebiliriz. Göl sığlaşmaya başladığı için Göl'ün kanal derinleştirmesini de yaptık. Tur teknelerini indirebilirsek çarpan etkisi yapıp daha fazla ziyaretçi çekmeye başlarız. Zaten hali hazırda Göl'de gezmek isteyenler köyde köylünün kendi inisiyatifleri doğrultusunda tekneler ile gezabiliyorlar. Bu da bir gelir kaynağı oluşturuyor. Belli başlı koruma ve güvenlik tedbirleri sağlanarak yapılması yönünde çalışmalarımız devam ediyor. Kano da alınmıştı aslında ancak izinlerle ilgili problem olduğundan fazla kullanamadık. Kamp alanları artırılabilir. Sık sık kamp ziyaretleri oluyor, bu konuda Bölge Jandarmayı bilgilendirmeniz yeterli oluyor.

Başkanımızın Bafa Gölü Rekreasyon Alanı Projesi bölgenin bütüncül hamlelerle hayata geçirilmesi yönünde. Bu bağlamda önce Serçin'de bir ekoturizm merkezi açtık. Daha sonra Azap Gölü kenarında kuş gözlem terası yaptık ve daha sonrasında da Latmos Ziyaretçi Merkezimizi açtık. Tahsis süreçlerini devam ettirebilirsek, belki projeyi biraz daha uzatıp, zirveye kadar devam ettirmeyi planlıyoruz.

Ekoturizm merkezimizin şöyle bir etkisi oldu. Merkezimiz açıldıktan sonra Milli Parklar da artık köye yatırım yapmaya başladı. Göl kenarındaki çevre düzenlemeleri, kuş gözlem terasları..çünkü bu alan bizim sorumluluk alanımızın dışında. Bafa Gölü Milli Park olduğu için, biz sınırın dışında kalan alanlara müdahale edebiliyoruz. Barınağını düzenlemek istedik ama sorumluluk sahamızın dışında olduğu için oraya müdahale edemedik. Bafa Gölü'nde Arapapıştı'daki gibi tekne turları yapmak istedik. Bu konuda izin süreçleri bürokratik olarak devam ediyor. Umarım kısa bir süre içerisinde çözülür. "

Ekoturizmin yörede gelişimi size göre yörenin ekonomisini nasıl değiştirmiştir? Girişimcilik, istihdam, hane halkı gelirlerinin artması ve refah seviyesinin yükselmesi yönünde nasıl değişiklikler meydana getirmiştir? Geleneksel el sanatları, yöresel tatlar vb. yöreye özgü etkinliklerin ekonomiye kazandırılması ile ilgili düşünceleriniz nelerdir?

"Tüm bu çalışmaları yaptıktan sonra merkezimizin açılışının hemen arkasında bir küçük restoran açıldı. Daha sonrasında devam eden süreç içerisinde bir restoran daha açıldı. Böylelikle köyde iki adet restoran hizmet vermeye başladı. İlerleyen dönemlerde Serçin'deki yatırımlar ya da emlak alım satımları artmaya başladı. Köydeki ev fiyatlarında hafif yükselmeler olmaya başladı. Daha sonrasında bugüne kadar gelen süreçte de bu giderek arttı. İstanbul, Ankara, İzmir gibi dışardan gelen insanlar Serçin'den yerler almaya başladı. Bazı evler artık butik konaklamalara dönüşmeye başladı. Airbnb üzerinden kiralamalar

başladı. Konaklamaların açılması, ev pansiyonculuğu, restoran faaliyetlerinin başlaması, balık fiyatları, yılan balığının temizlenip, hazırlanıp, dondurulmuş olarak sunumları başladı, kahvehaneler hareketlendi. Böylelikle ekoturizm açısından köyün kalkınmasını biraz desteklemiş olduk.

Dışarıdan gelip ev alıp evleri derleyip toparlayıp misafir kabul etmeye başlayanların sayısında artışlar oldu. Gayrimenkul değerleri zaten arttı. Yani yerel halkın kabulü sağlanabilirse, ekoturizmin en önemli detayı bu. Yerel halkla beraber yereli koruyarak tartışabilirsek, ekoturizmde başarılı olabiliriz.

İnsanları yerelde tutmayı başarmamız gerekiyor. Ekip kurulursa ekonomi de çözülür. Belediyeden, kaymakamlıktan fonlar var, valiliğin fonları var. GEKA'nın açtığı hibe çağrıları var. AB projeleri var. Yeter ki yapmak istensin ya da böyle bir vizyon gelişsin. Bir proje birimi oluşturulabilir. Belli sayıda insanın hatta birçok paydaşın birleştiği bir proje ekibi oluşturulabilir. İnsanların yaşadığı topraklara, yaşadığı coğrafyaya sahip çıkması ve bir şeyler yapmak istemesi aslında yaşadığı toprağa bir şey katmak isteme dürtüsü. Belki biz, insanların içindeki bu duyguyu dürtebilirsek sosyo ekonomik durumumuz ne olursa olsun, eğitim durumumuz ne olursa olsun, yaşınız kaç olursa olsun yaptığımız herhangi bir faaliyette şunu düşünmemiz gerekiyor: Benden sonraki nesle ne kalacak. Yarın kendi çocuklarımız için daha güzel bir yer bırakmak, temel dayanak noktası. Ne kadar çok yaşadığımız coğrafyaya bir iz bırakma derdin olursa bu iş, o kadar tutarlı gelişir. Bu vesile ile de ekoturizm faaliyetlerini hayata geçiren Aydın Büyükşehir Belediye Başkanımız Sayın Özlem Çerçioğlu'na teşekkür etmek isterim."

Sonuç

Günümüzde bireylerin artan eğitim seviyelerine ve gelirlerine bağlı olarak şekillenen yeni nesil turist profili dikkat çekmektedir. Klasik turistik talebin artık farklılaştığı, turizm hareketliliğinin yaygın bir şekilde alternatif veya tamamlayıcı turistik arz çekiciliklerine doğru yöneldiği gözlenmektedir. Hem ekolojik dengeğin sorumluluğunu üstlenmek bilincine hem de doğayı ve doğal deneyimleme aktivitelerine dayalı bir turistik tercih değişikliği yaşanmaktadır. Bu bağlamda ekoturizm olgusu rağbet görmekte ve dünya genelinde yükselen, gelecek vaat eden bir alternatif ya da tamamlayıcı turizm türü olarak gelişmektedir. Ekoturizm, turistik çekim merkezlerinin ekolojik, tarihi, yerel ve kültürel değerlerinin korunmasına yardımcı olan, yörelere yerel gelişim fırsatı sağlayan, eğitim ve yorumlama yoluyla turistlerin ve yöre halkının çevre bilincini oluşturan ve geliştiren, ekonomik, ekolojik, sosyolojik koruma faydası bulunan doğa temelli sürdürülebilir turizm türü olarak yorumlanmaktadır.

Küreselleşme ile birlikte dünyanın farklı yerlerinde

Sürdürülebilir Ekoturizmin Önemi: Serçin Örneği

yerel yönetimlerin ulusal devlet politikaları çerçevesinde, sürdürülebilir kalkınmanın gerçekleştirilmesine yönelik politikaların oluşturulmasındaki etkinliği önemlidir. Kendi sorumluluk alanlarında bulunan halkın ve yaşadıkları çevrelerinin şartlarını sürdürülebilir turizm gelişimi yoluyla ele alarak refah seviyesini yükseltmek yükümlülüğü taşırlar. Birçok gelişmiş ve gelişmekte olan ülke; yüksek işsizlik oranları, yarı vasıflı ya da vasıfsız çalışma çağındaki nüfusun hızlı bir şekilde artması, yüksek enflasyon karşısında halkın yoksullaşması, faiz oranları gibi kronik ve ciddi makroekonomik sorunlarla karşı karşıyadır. Yerel yönetimler aracılığıyla kısa vadede hızlı bir şekilde artan nüfusa istihdam oluşturmak ve döviz kazandırıcı kaynaklar bulmak, yerel kaynakları harekete geçirecek sürdürülebilir kalkınmanın gerçekleşmesi bağlamında sürdürülebilir ilke ve uygulamalarla turizm planlama ve politikalarını entegre etmek önem arz etmektedir (Chili ve Xulu; 2015: 28; Sanetra ve Polgrabi, 2019).

Bu araştırmada, yerel yönetimlerin sorumluluğunda olan alanlarda turizmin çeşitlendirilmesi amacıyla turizm stratejisi belirlenerek, alternatif sürdürülebilir turizm türlerinden olan ekoturizmin yörenin doğal, kültürel, coğrafi, ekolojik, tarihi değerleri entegre edilerek bütüncül turizm planlaması yaklaşımı ile organize edilip uygulamaya konulan Bafa Gölü Rekreasyon Alanı Projesi kapsamında Serçin Ekoturizm Merkezi'ne dikkat çekilmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda, Aydın ili Söke ilçesi Serçin Ekoturizm Merkezi'nin çalışma, düzenleme ve uygulamalarına yönelik incelemeler yapılmış, buradan hareketle Serçin'in ekoturizm potansiyeli yorumlanmıştır. Çalışmanın konusunu oluşturan ve fenomenoloji (olgu bilim) yaklaşımıyla incelenen Serçin Ekoturizm Merkezi'nin ziyaretçilerine korunmuş, bakir bir eko sistemde dört mevsim turizm çeşitliliği sunduğu ve hem ulusal hem de uluslararası eko turistler tarafından yöreye ilginin yoğun olduğu belirlenmiştir. Merkez, hem yörenin mevcut ekoturizm değerlerinin harekete geçirilmesi ve kıyı kesimde baskı oluşturan turizm aktivitelerinin iç kesimlere doğru yaygınlaştırılarak hedef yörede turizm gelirlerinin artırılması yoluyla yöre halkının yerelde tutulmasının sağlanması hem de mevcut ekoturizm arz değerlerinin ortaya konması ve yöre halkının bu değerlerin sürdürülebilirliğinin sağlanması konusunda farkındalık kazanmasını içeren planlama, fizibilite ve tanıtım faaliyetlerinin programlanması, yürütülmesi ve uygulanması vb. çalışmalarını sürdürmektedir. Bu anlamda Uluslararası Doğa Koruma Birliği (IUCN)'nin yaptığı ekoturizm tanımına uygun bir şekilde duyarlılık, değerbilirlik ve katılımcılık ruhu ile (Kaypak, 2010) hayata geçirilen Serçin Ekoturizm Merkezi'nin sunduğu olanakların eko turistlerin talebini karşılamaya yönelik olduğu anlaşılmaktadır.

Serçin Ekoturizm Merkezi'nin sahip olduğu doğa yürüyüş parkurları, kuş gözlem terasları, kamp ve karavan turizmüne uygun alanları, tekne turları, bisiklet parkurları ile eko turistler için zengin ve çok çeşitli

potansiyeli olduğu tespit edilmiştir. Yörenin sahip olduğu yerel değerler üzerinden gelişim göstermesine yönelik çalışmalar planlı bir şekilde yapıldığı anlaşılmaktadır. Bu bağlamda öncelikle yöreden kiralanan alan düzenlenerek, tanıtım merkezi haline getirilmiştir. Bu tanıtım merkezinde yöre halkından turizm deneyimi bulunan bir kişiye sorumluluk verilmiştir. Serçin Türkiye'nin İstanbul İzmir otoyolunu Bodrum, Marmaris, Didim ve Kuşadası'na bağlayan işlek ve önemli turizm yol kavşağında yer almaktadır. Bundan dolayı öncelikle tanıtım ve yönlendirme levhaları hem gidiş hem de dönüş yönüne yerleştirilmiş, böylelikle Serçin'in eko turistik değerlerine dikkat çekilmek istenmiştir. Yürüyüş rotaları belirlenmiş, yönlendirme levhaları yerleştirilmiştir. Serçin-Kışlak arasında Bafa Gölü boyunca 10 km.lik bisiklet parkuru tamamlanmış ve merkeze ziyaretçilerin ücretsiz olarak kullanmaları için bisikletler tahsis edilmiştir. Alan rehberliği konusunda yöre halkının eğitim alması sağlanmış böylece ziyaretçiler alan kılavuzları eşliğinde gezilerini gerçekleştirebilmektedirler. Bu arada yörenin gastronomik lezzetlerinden olan yılan balığı ve kılçık seçmesinin de tadımı yapılmaktadır. Ayrıca yılan balığının yanı sıra levrek ve kefal gibi balıkların da Serçin'den alınması ya da yöredeki restoranlarda tadına bakılması mümkündür.

Tanıtım birkaç koldan, etkili ve etkin bir şekilde yapılmaktadır. Aydın Seni Çağırıyor sayfası aktif bir şekilde güncellenmektedir. Serçin Ekoturizm Merkezi'nin tanıtımının yapılıp, ziyaretçi deneyimlerinin fotoğraflandığı facebook sayfası dikkat çekicidir. Aydın Büyükşehir Belediyesi'ni arayanlar kolaylıkla ve net bir şekilde Serçin Ekoturizm Merkezi ile ilgili bilgilendirilmektedirler. Medyada, fuarlarda, birçok etkinlikte Serçin ön plana çıkarılmakta, yörenin hem ulusal hem de uluslararası tanıtımı devam etmektedir.

Yılın on iki ayı, dört mevsim kesintisiz ziyaretçilerin yöreye geldikleri belirlenmiştir. Bu da yöre halkına ekonomik olarak katkı sağlanması anlamına gelmektedir. Yaz aylarında Bafa Gölü'nün sığ olan suyunda çekilme olduğundan ziyaretçi sayısında azalma olsa da sıklıkla yörenin ziyaretçisi bulunmaktadır. Ziyaretçi profiline bakıldığında yakın çevreden, Türkiye genelinden ve yurt dışından grupların ve daha bireysel deneyim yaşamak isteyenlerin yöreyi tercih ettikleri anlaşılmaktadır. Yurt içinden Aydın, İzmir, Ankara, İstanbul sakinlerinin ve yurt dışından Almanlar, İngilizler, Fransızlar, Belçikalılar, Hollandalılar, Polonyalılar, Japonlar, İspanyollar ve Rusların yöreyi ziyaret ettikleri ve bugüne kadar yaklaşık dört bin kişinin kaydının tutulduğu bilinmektedir. Gelenlerin kamp, karavan, kuş gözlemciliği, trekking, tekne turu ile çevre gözlemi, panoramik fotoğraf çekimi gibi birçok etkinlik yaptıkları ayrıca film, belgesel, klip çekimi gibi medyatik işler için de yörenin tercih edildiği tespit edilmiştir.

Proje kapsamında, yöre halkının sahip olunan ekoturizm değerlerinin farkına varıp, koruma ve sonraki

Burçak Akıncı Ekiztepe

nesillere azaltmadan aktarma noktasında bilinçli hareket göstermelerinin önemsendiği ortadadır. Yörede restoran sayısının arttığı, evlerin konaklamalara açıldığı bir dönüşüm yaşanmaktadır. Yerelde sağlanan kabul ile daha hızlı ve planlı bir gelişim gösterileceği düşünülmektedir.

Aydın Büyükşehir Belediyesi, Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü ile koordineli bir şekilde yöredeki çalışmalarına yön vermektedir. Yapılan başvurular neticesinde tur teknelerinin ve kanoların aktif bir şekilde Göl'e indirilmesi planlanmaktadır. Serçin Ekoturizm Merkezi'nin faaliyete geçirilmesi, yöreye gelen yatırımların da olumlu yönde gelişmesini sağlamıştır. Milli Parklar sorumluluk alanındaki yerlerin çevre düzenlemelerini, seyir teras yapımını hızlandırmıştır. Bafa Gölü Rekreasyon Alanı Projesi Azap Gölü, Latmos Ziyaretçi Merkezi gibi bütüncül hamlelerle ilerlemekte ve geliştirilmektedir.

Tüm bu planlı çabalarla devam eden süreçte yörede gastronomik lezzetlerini sunmaya yönelik restoranlar faaliyete geçmiş, hemen ardından ev pansiyonculuğunun hız kazandığı gözlemlenmiştir. Emlak satışında da artış yaşanmaya başlanmıştır.

Malezya (Bhuiyan vd., 2011), Filipinler (Javier ve Elazigue, 2011), İrlanda (LGMA, 2017), Polonya (Sanetra ve Polgrabi, 2019: 16; Niegzoda ve Czernek, 2008; Krukowska ve Haponiuk, 2017: 157-173), Endonezya (Firdaus vd., 2021: 1300; Mulyana, 2021: 36-37), Hırvatistan (Fabić, ve Jurdana, 2018: 260-266), Güney Afrika (Rogerson, 2020: 48) vb. dünyanın bir çok ülkesinin ulusal devlet politikaları ile bütünleşik olarak yerel turizm eylem politikalarını oluşturup hayata geçirdiği bilinmektedir. Ülkemizde de Türkiye Turizm Stratejisi 2023 Eylem Planı ile bütünleşik olarak hazırlanan yerel turizm projelerine örnek teşkil eden Aydın Büyükşehir Belediyesi Bafa Gölü Rekreasyon Alanı Projesi kapsamında faaliyet yürüten Serçin Ekoturizm Merkezi, araştırmanın evrenini oluşturmaktadır. Proje sorumlusuna yöneltilen sorular neticesinde yerel yönetimin planlı öncü çalışmalarının özel sektör, yöre halkı, ziyaretçiler, STK'lar ve diğer paydaşlarla koordineli bir şekilde, mevcut turistik arz değerlerini ön plana çıkartmasının yanı sıra yöre halkının da yararlandığı alt ve üst yapı hizmetlerinin gelişmesini sağladığı; Serçin ve yöresinde ekoturizmin geliştirilmesi yönünde gösterilen tüm planlı çabaların, ek gelir kalemi oluşturduğu böylece yoksulluğu azaltıcı bir tedbir olarak değerlendirildiği; aynı zamanda ekolojik dengenin sürdürülebilirliği konusunda farkındalıklarını artırdığı; yerelde kalarak girişimcilik ruhunu harekete geçirdiği; eko sistem bilinci gelişen halkın, bilinçli bir şekilde ekoturizm faaliyetlerine katıldığı sonucuna varılmıştır.

Araştırma verilerinden elde edilen bulgulardan Serçin Ekoturizm Merkezi planlayıcı ve uygulayıcılarına, Serçin yöre halkına ve araştırmacılara getirilen öneriler aşağıda belirtilmiştir:

- Hedef kitlenin net kriterlerle belirlenerek, belir-

lenen kriterlere uygun tanıtımların geliştirilmesi,

- Ev pansiyonculuğu, girişimcilik, el sanatları, servis, hizmet, işletme yönetimi, turistik ürün geliştirme vb. konularda yöre halkına milli eğitim müdürlüğü, halk eğitim müdürlüğü, STK'lar, uzman kişiler işbirliği ile geliştirme programları kapsamında verilen eğitimlerin çeşitlendirilmesi ve katılımın sağlanması,
- Turizm arz kaynakları çeşitlilik gösteren Bafa Gölü Rekreasyon Alanı kapsamı içerisinde seyahat acentelerinin yörenin sahip olduğu kültürel, tarihi arz değerleri ile bütüncül ekoturizm turlarını içeren aktiviteler düzenlemesinin sağlanması,
- Ülkemizin önemli kuş gözlem alanlarından olan yörede kamp ve karavan turizminin geliştirilmesi yönünde düzenlemelerin geliştirilmesi,
- Daha önce her yıl düzenlenen ve gelenekselleşen, ulusal ve uluslararası turist katılımının yüksek olduğu Yılan Balığı Şenlikleri'nin tekrar organize edilerek, ekolojik değerlerinin yanı sıra yörenin kültürel ve gastronomik değerlerinin de ön plana çıkarılması çalışmalarının planlı bir şekilde hayata geçirilmesi,
- Ziyaretçiler için yöre kadınlarının yerel ve doğal ürünler hazırlayarak (tarhana, bazlama, zeytin, zeytinyağı, peynir, tereyağı, erişte, yumurta, kurutulmuş organik nane ve kekik, salça, çökelek vb.) ev ekonomisine ek gelir oluşturma potansiyelini etkin bir şekilde değerlendirmelerine yönelik özendirici çalışmaların yapılması,
- Ziyaretçilere doğal ortamda, yerel ürünlerle köy kahvaltısı sunumunun yaygınlaştırılması,
- Yerel evlerde, doğallığı ve otantikliği korunarak, isteğe bağlı yerel ürün hazırlamayı birlikte yaparak konaklama hizmetlerinin geliştirilmesi, ziyaretçi evden ayrılırken kendisine yöreye özgü el emeği ürünler, yumurta, bazlama, tereyağı, zeytin vb. gastronomik lezzetler hediye edilmesi,
- El emeği ile hazırlanan hediyelik eşya yapımının yörenin tarihi, kültürel değerlerini sembolize ederek sunulması (zeytin ağacı, kaya resimleri motifleri, körüklü çizme, yöreye özgü kuşlar vb.).
- Bafa Gölü Rekreasyon Alanı çalışmalarının yöre halkının da değerlendirmeleri ile birlikte bütünsel olarak araştırılarak, ekoturizm faaliyetlerinin yörenin sosyal ve ekonomik açıdan kalkınması yönündeki katkısının ortaya konması.

Teşekkür

Serçin Ekoturizm Merkezi'nin sorumlusu proje uzmanı ve sanat tarihçi Sayın Umut Özgür ÖZEL'e araştırmaya sağladığı katkılardan dolayı teşekkürlerimi sunarım.

Sürdürülebilir Ekoturizmin Önemi: Serçin Örneği

Kaynakça

- Akça, H. (2006). Assessment of Rural Tourism in Turkey Using SWOT Analysis, *Journal of Applied Sciences*, 6(13), ss. 2837-2839.
- Andriotis, K. (2002). Local Authorities in Crete and the Development of Tourism. *Journal of Tourism Studies* 13(2). pp. 53-62.
- Avçıkurt, C. (1997). Avrupa Birliği İle Bütünleşme Sürecinde Türk Turizmi (Sorunlar ve Çözüm Önerileri), Yayınlanmamış Doktora Tezi: Balıkesir.
- Baş, M., Kılıç, B. ve Güçer, E. (2007). Türkiye’de Yerel Yönetimler ve Turizm, *Mevzuat Dergisi*, 10(119).
- Baloch, Q. B., Shah, S. N., Iqbal, N., Sheeraz, M., Asadullah, M., Mahar, S. ve Khan, A. U. (2022). Impact of Tourism Development Upon Environmental Sustainability: A Suggested Framework for Sustainable Ecotourism, *Environmental Science and Pollution Research*, pp. 1-14.
- Bhuiyan, A. H., Siwar, C., Ismail, S. M. & Islam, R. (2011). The Role of Government for Ecotourism Development: Focusing on East Coast Economis Region, *Journal of Social Sciences*, 7(4), pp. 557-564.
- Brokaj, R. (2014). Local Government’s Role in the Sustainable Tourism Development of a Destination.(Report). *European Scientific Journal*, 10(31), pp.103.
- Butcher, J. (2006). The United Nations International Year of Ecotourism: A Critical Analysis of Development Implications, *Progress in Development Studies*, 6(2), pp. 146–156.
- Ceballos-Lascurain, H. (1987). The future of Ecotourism. *Mexico Journal January*, pp. 13-14.
- Chili, N. S. & Xulu, N. (2015). The Role of Local Government to Facilitate and Spearhead Sustainable Tourism Development. *Problems and Perspectives in Management*, 13(4), 27-31.
- Collin, P. H. (2004). *Dictionary of Environment & Ecology*. EISBN-13: 978-14081-0222-0, 265 s, Bloomsbury Publishing plc, London.
- Dede, O. ve Güremen, L. (2010). Yerel Yönetimlerin Turizm Sektörü İçindeki Önemi, Roller ve Görevleri. *Çağdaş Yerel Yönetimler*, 19(4), ss. 77-91.
- Dinica, V. (2009). Governance for Sustainable Tourism: A Comparison of International and Dutch Visions. *Journal of Sustainable Tourism*, 17(5), 583–603.
- Eballos-Lascurain, H. (1987). The Future of Ecotourism. *Mexico Journal*, January, pp. 13-14.
- Ekosistemi Koruma ve Doğa Sevenler Derneği (EKODOSD). <https://ekodosd.org/>. [Erişim Tarihi: 02.03.2023].
- Englander, M. (2012). The Interview: Data Collection in Descriptive and Phenomenological Human Scientific Research, *Journal of Phenomenological Psychology*, 43(1), pp. 13–35.
- Eskin, B., Tuncer, M., ve Demirçivi, B. M. (2017). Alternatif: Hasan Dağı Örneği. *Aksaray Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 9(3), ss. 15-26.
- Fabić, M. M. & Jurdana, D. S. (2018). Methodology of Planning Sustainable Tourism Development at the Local Level: Theory and Practice. *Tourism & Hospitality Industry 2018, Congress Proceedings*, pp. 260-272.
- Firdaus, F., Hardjosoekarto, S. & Lawang, R. M. Z. (2021), The Role of Local Government on Rural Tourism Development: Case Study of Desa Wisata Pujonkidul, Indonesia, *International Journal of Sustainable Development and Planning*, 16(7), pp.1299-1307.
- Güçlü, A. (2007). Sürdürülebilir Kalkınma ve Türkiye’nin Çevre Politikaları. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi: Ankara.
- Harris, j. M. (2003). Sustainability and Sustainable Development. *International Society for Ecological Economics*. <http://isecoeco.org/pdf/susdev.pdf>. [Erişim Tarihi: 02.03.2023].
- Hoepfl, M. C. (1997). Choosing Qualitative Research: A Primer for Technology Education Researchers, *Journal of Technology Education*, 9(1), pp. 47-63.
- Javier, A. B. & Elazigue, D. B. (2011). Opportunies and Challenges in Tourism Development Roles of Local Government Units in the Philippines, *Confrence of the Academic Network of 3rd ANDA*, Nagaya University, Japan.
- Kaypak, Ş. (2010). Ekolojik Turizmin Sürdürülebilirliği, *Alanya İşletme Fakültesi Dergisi*, 2(2), ss. 93-114.
- Krukowska, R. & Haponiuk, I. E. (2017). Barriers and Legal Restrictions for Local Government Units Managing the Development of Tourism in Poland. *Management International Conference Italy*, pp. 167-173.
- LGMA, (2017). Pivotal Role of Local Authorities in Developing and Supporting Tourism. <https://www.lgma.ie/en/news/the%20local%20government%20sector%20hosted%20a%20national%20tourism%20conference%20entitled%20E2%80%98collaborate%20locally%20to%20compete%20globally%20E2%80%99%20on%2029th%20and%2030th%20march%20in%20enniscorthy%20wexford.html>. [Erişim Tarihi: 01.05.2023].
- Mallick, S. K., Rudra, S. & Samala, R. (2020). Sustainable Ecotourism Development Using SWOT and QSPM Approach: A study on Rameswaram, Tamil Nadu, *International Journal of Geoheritage and Parks*, 8(3). pp.185-193.
- Mckinney, T. (2016). *The International Encyclopedia of Primatology*. Edited by Agustín Fuentes, <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1002/9781119179313.wbprim0120>. [Erişim tarihi: 18.01.2023].
- Mulyana, G. (2021). The Role of Local Governments in Developing Natural and Cultural Tourism in Sukabumi District. *Jurnal Papatung*. 4(1). pp. 36-47.
- Nguyen, T. V. (2016). Barriers to Ecotourism Development from the Local Government Perspective: The Case of Ha Long Bay, Vietnam. *Tourism Department, School of Humanities and Creative Arts Flinders University South Australia*. A Dissertation Submitted in Partial Fulfilment of the Requirement for the Award of the Degree of Master of Tourism.
- Niezgoda, A. & Czernek, K. (2008). Development of Cooperation Between Residents and Local Authority in Tourism Destination, *Original Scientific Paper*, 56(4), pp. 385-398.
- Oral, B. ve Çoban, A. (2020). Bilimsel Araştırma Yöntemleri ile İlgili Temel Kavramlar, B. Oral ve A. Çoban (Ed.). *Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri iç.* (1-27), Pegem Akademi: Ankara.
- Pamuk, Ş. (2014). Türkiye’nin 200 Yıllık İktisadi Tarihi, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul.
- Patton, M. Q. (1990). *Qualitative Evaluation and Research Methods* (2. Ended), Newbury Park, C.A: Sage Publications. Inc.
- Pharm, C. J. H. (2015), *Qualitative Research: Data Collection, Analysis, and Management*, 68(3), pp. 226-231.
- Robson, C. (2002). *Real World Research: A Resource for Social Scientists and Practitioner-Researchers*. Oxford: Blackwell.
- Rogerson, C. M. (2020). Using Municipal Tourism Assets Leveraging Local Economic Development in South Africa. *Bulletin of Geography. Socio-economic Series* 48(June). pp. 47-63.
- Ruhanen, L. (2013). Local Government: Facilitator or Inhibitor of Sustainable Tourism Development? *Journal of Sustainable Tourism*, 21(1), pp. 80-98.
- SALGA, (Tarih Belirtilmemiş). *The Role of Local Government in Tourism: Local Government Perspective*, Minister of Tourism South African Local Government Association.
- Şen, H., Kaya, A. ve Alpaslan, B. (2018), A Historical and Current Perspective on Sustainability, *Ekonomik Yaklaşım*. 29(107), ss. 1-47.
- Sanetra, B. & Polgrabi, S. S. (2019). Local Authorities and Tourism: The Role of Regional Tourist Products in Poland, *Tourism and travelling*, 2(1), pp. 16-23.
- Stoian, M., Mărcuță, A., Tindeche, C. & Mărcuță, L. (2020). Tourists’ Perception with Regard to the Quality of Services Offered by Rural Tourism. Case Study: Romania, *Romanian Rural Tourism in International Context. Present and Prospects*, XLVI.
- Şahan, H. H. ve Uyangör, N. (2021). Bilimsel Araştırmalarda Örnek-

Burçak Akıncı Ekiztepe

lem Seçimi. M. Çelebi (Ed.). Nitel Araştırma Yöntemleri iç. (ss.112-141). Pegem Akademi: Ankara.

The International Ecotourism Society (TIES). (2015). What is Ecotourism? <http://www.ecotourism.org/what-is-ecotourism>. [Erişim Tarihi: 02.01.2023].

Tutar, H. ve Erdem, A. T. (2020). Örnekleriyle Bilimsel Araştırma Yöntemleri ve SPSS Uygulamaları, Seçkin Yayıncılık: Ankara.

UNEP (1972). Declaration of the United Nations Conference on the Human Environment.

United Nations. (2023). <https://www.un.org/sustainabledevelopment/>. [Erişim Tarihi: 14.02.2023].

UNWTO. (2020). International Tourism Highlights 2020. <https://www.e-unwto.org/doi/book/10.18111/9789284422456>. [Erişim Tarihi: 05.12.2021].

Urry, J. (1999). Mekânları Tüketmek, Routledge/ 1995 basımından çeviren: Rahmi G. Ögdül. Ayrıntı Yayınları: İstanbul.

Vasileiou, K., Barnett, J. Thorpe, S. & Young, T. (2018). Characterising and Justifying Sample Size Sufficiency in Interview-based Studies: Systematic Analysis of Qualitative Health Research Over a 15-year Period, BMC Medical Research Methodology, 18(1), 148.

World Commission for Environment and Development (WCED). (1987). Our Common Future. Oxford University Press.

World Ecotourism Summit 2002. Québec Declaration on Ecotourism. International Year of Ecotourism 2002, 19 s., Québec City, Canada, <http://www.gdrc.org/uem/ecotour/quebec-declaration.pdf>. [Erişim Tarihi: 25.01.2023].

WTO. (1997). International Tourism: A Global Perspective. Ed: by Chuck, Y. Gee, Madrid. (118-119).

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2021). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri, Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yılmaz Özbilgi, T. ve Özbilgi, M. Z. (2022). T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, T.C. Güney Ege Kalkınma Ajansı (GEKA), Söke Ekoturizm Hedef Pazar Analizi.

Yin, R. K. (2016.) Discovering the Future of the Case Study. Method in Evaluation Research. 15(3).

www.worldtourism.org. [Erişim Tarihi: 05.03.2022].